

Austin Lage, chef för Kubas Centrum för Molekylär Immunologi, CIM

Andra halvlek Kuba – USA

Rosa Miriam Elizalde

Augustin Lage
Foto: Ladyrene Pérez

Augustin Lage är läkare till yrket, har doktorerat i biokemi och studerat onkologi på Pasteurinstitutet i Paris. Han leder Kubas Centrum för molekylär immunologi, CIM, sedan starten 1994. CIM har ett tusental anställda och osannolika framgångar för ett fattigt land: de utvecklar ”molekylära vacciner”, nya antikroppar, bioteknologisk förändring av celler, bioinformatik och reglering av kroppens immunsvär.

Men det är inte ämnet för dagen, utan det som alla talar om: Kubas och USAs samtidiga tillkännagivande att vi ska arbeta för att återupprätta diplomatiska förbindelser och på sikt normalisera förhållandena. Dessa nya vindar från Washington debatteras överallt, också inom forskarvärlden.

En seger för det kubanska motståndet.

”Den 17e december inleddes ett nytt skede i den historiska konflikten mellan Kuba och USA. USA-presidentens tal den 17e december. Vi vann första halvlek, det kan ingen förneka.

Nu är utgångspunkten att återupprätta diplomatiska förbindelser och det innebär uttryckligen ett erkännande av kubanska statens institutioner. Däri ligger som jag ser det den grundläggande skillnaden: imperialismens tänkare och strateger har tvingats backa ett steg. De erkänner att deras taktik har misslyckats. Men matchen är inte över, nu kommer andra halvlek, med nya utmaningar.

Men USAs strategi är ännu regimskifte på Kuba

”Denna konflikt började inte för 50 år sedan, med Kubas socialistiska revolution, den går mycket längre tillbaka i tiden. Ursprunget ligger i den expansionism som USA byggdes på. Den går på tvärs mot José Martí's ideal. Det handlar om två totalt motsatta uppfattningar om mänsklig samlevnad, djupt rotade i våra nationer. Och

dessa uppfattningar kommer inte att gå upp i rök ens på 200 år till. Så vi måste, som Raul Castro sa, lära oss att umgås på ett civiliserat sätt, med dessa djupgående skillnader.

Det handlar inte om nationaliserade egendomar, invasioner eller andra politiska kontroverser under ett halvt århundrade. Den grundläggande skillnaden är den samhällstyp den kubanska kulturen bygger på och den typ den nordamerikanska kulturen bygger på. De är väldigt olika. Vi får inte glömma att den självständiga kubanska nationens första beslut, på sin första dag 1868, var att befria slavarne. När USAs första 13 kolonier uppnådde självständighet fick slaveriet leva kvar och det gick nästan hundra år och ett krig för att formellt avskaffa det. Det är exempel på olika grunder för samhällsbyggen och en motsättning som vi måste kunna leva med.

Med forskarna har vi haft utbyte tiden

”Under de årtionden som gått har vi hela tiden haft kontakter med vetenskapskretsar i USA. De har naturligtvis begränsats av blockaden och USAs fientlighet. Men vårt CIM-centrum har sedan 20 år vartannat år inbjudit till en internationell konferens om immunterapi mot cancer. USA har skickat flest forskare. Och redan 1994, 96, 98, de år USAs fientlighet var som värst, när USAs och kapitalismens ideologer trodde att tiden hade kommit för seger och många runt om i världen anslöt sig till den föreställningen.

Det som utmärker den verksamhet vi bedriver – vetenskapen – underlättar närmanden. Vi tror så klart inte att den är världens navel eller människans enda intelligenta verksamhet. Det särskilda med vetenskapen är objektiviteten, tilltron till kontrollerbara fakta. Nackdelen är inskränktheten. För att kunna vara objektiv måste vi begränsa sammansatta fenomen till enkla variabler och det

finns fenomen som inte går att inskränka så.

Forskare håller fast vid faktas objektiva värde. Diskussioner blir enklare mellan människor som är mentalt tränade att söka efter fakta och tolka dem. Forskare kommer hit och tar del av fakta, resultaten av våra landvinningar, men också problem. De analyserar, studerar dem och detta inslag av objektivitet gör samtal möjliga mellan forskarkretsar med olika kulturella rötter..

Är det förklaringen till att USA utfärdade ett särskilt tillstånd att föra över ett kubanskt terapeutiskt vaccin mot bröstcancer?

”Ja, så var det. CIM skrev avtal med ett USA-bolag 2004 för att utveckla ett vaccin mot bröstcancer. Patentet var vårt och det var under Bush’ presidenttid. Men det upphörde när USA-bolaget fick ekonomiska problem på grund av att andra projekt – inte vårt - hade misslyckats. Vårt samarbete varade i flera år och vi fick betalt.

Exemplen på vetenskapligt samarbete är många fler. För närvarande har vi en grupp forskare som arbetar i USA med immunterapi mot cancer, och patienter i USA har behandlats med våra läkemedel.

Är USA nya hållning en möjlighet eller en risk?

”Både och. Till att börja med öppnas en möjlighet för samarbete och samtal. Det är alltid mycket givande för den vetenskapliga och ekonomiska utvecklingen. USA har så klart en väldig vetenskaplig potential. Men det är ändå givande för både dem och oss. Vetenskapen utförs på samma sätt överallt när det gäller den vetenskapliga metoden, men inte när det gäller forskningens innehåll och strategi. Den vetenskapliga kreativiteten är ett kulturellt fenomen och alla samhällen tjänar på utbyte med andra, för vi fokuserar på olika teman på olika sätt.

Kuba har gjort väldiga investeringar i kunskap och det genomsyrar hela samhället. Här kan du åka till Yaguajays grönsaksodlingar och bland fårorna stöta på fyra agronomer. Vår satsning på kunskap är inte elitistisk, utan massiv, och det skapar ett annorlunda sammanhang, också för tillämpningen av vetenskapliga resultat.

Men det finns också risker ...

”De värsta misstag vi kan begå från båda håll är att vara naiva. På den kubanska sidan får vi inte bortse från den djupa skillnaden i strategi för samhällsbygget, och från USAs sida får de inte naivt tro att de nu kan uppsluka det kubanska samhället. Då skulle förhandlingarna spåra ur.

USAs allra högsta företrädare har klart och tydligt uttalat ambitionen att ta över Kuba. Det deras chefsförhandlare Roberta Jacobson på presskonferensen.

”Det är naivt, det grundar sig på okunskap om den kubanska kulturens starka rötter. Vi har redan varit med om detta. Här i den amerikanska världsdelen har aldrig ägt rum ett mer omfattande försök att ta över än USAs på Kuba under 1900-talets första 30 år: militär ockupation, Plattillägget till grundlagen, den ekonomiska kontrollen.

De hade alla förutsättningar, men de kunde inte förintä den kubanska kulturen. Revolutionen segrade 1959 och på en vecka var alla antiimperialister. Denna antiimperialism satt i nationens rötter, i folket. Det behövde bara få en chans att visa sig, fast den undertryckts i 50 år av USA-välde.

Slaget om Grisbukten ägde rum två år och tre månader efter segern första januari 1959. Där deltog folket massivt för att slå tillbaka imperialismen. Hur var det möjligt efter 50 år av massivt ekonomiskt, kulturellt, politiskt inflytande från USA? Den kubanska nationens starka kulturella och etiska rötter kunde USAs 50-åriga kulturella intrång inte rå på. Varför skulle de kunna göra det nu, efter 50 år av revolution?

Varför skulle vi också löpa risk att vara naiva?

Det skulle vara om vi glömmer att USAs avsikter är och förblir desamma. Om vi kan undvika det kan vi uppnå något som kan vara till stor fördel för Kuba och för USA, för Latinamerika och världen, och det skulle göra det möjligt för oss att koncentrera oss på vårt grundläggande problem. Jag menar att det kubanska samhället idag bara har ett stort problem: ekonomin. För mig beror alla andra problem på detta så det måste vi hitta ett sätt att lösa.

Bara ekonomin?

”De länder som på senare tid haft stark ekonomisk tillväxt har en stor inre marknad, som Kina, eller omfattande naturtillgångar som Venezuela, Bolivia, Ecuador. På Kuba har vi varken eller. Vi har inte en tillräckligt stor inhemsk marknad att bygga en industrialisering på, och vi har inte heller rikliga naturtillgångar som skulle kunna finansiera en ekonomisk utveckling. Vi måste uppnå utveckling grundad på vetenskap och teknik. Vi har inget annat alternativ. Det är vår hävstång.”

Hur ska det gå till?

Det finns ingen handbok. Detta är den intellektuella och kulturella utmaning vi måste ta oss an. Vi måste utgå från vårt syfte: en utveckling grundad på jämställdhet, på social jämlikhet, ett solidariskt samhälle. Om vi misslyckas med att upprätthålla den grunden kan vi hamna i ett samhälle av ”rädde sig den som kan”, där var och en får klara sig själv, till samhällets upplösning. Därför är det ekonomiska problemet i grunden en kulturell utmaning för alla kubaner.

Skulle vi inte kunna bli ett välfärdsland utan att vara socialistiskt?

”Det tror jag inte. För oss är det ekonomiska välståndet kopplat till socialismen. Här finns inget utrymme för att bygga ett ojämnt välfärdssamhälle och det är bara att beklaga att det finns folk som inte fattar det. Vår kubanska kultur kan inte finna sig i den ojämlighet som andra länder byggt på. I ett samhälle med stora klyftor kommer med nödvändighet att uppstå intressen som motverkar hela samhällets utveckling.

För ett samhälle som vårt, som måste bygga sin utveckling på vetenskap och teknik, går det inte att underkasta sig den fria marknaden och vinststyrningen, alla dessa nyliberalismens begrepp som inte har visats sig kunna utveckla något fattigt samhälle.

Översättning och redigering. Eva Björklund.